

SCHOLING IN LEESBEVORDERING

Leesscenario: Lezen in het mbo en beroepsgerichte vakken

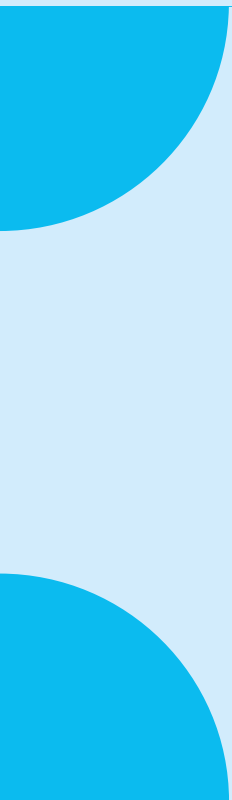
Docentenhandleiding

FEBRUARI 2024

Lezen

STICHTING LEZEN

Inhoud

Inleiding	2
Waarom lezen in de beroepscontext?	2
Wat weten we over lezen binnen beroepscontexten?	2
Vragen over lezen in de beroepscontext	3
Achtergrondmateriaal: lezen en beroepsgerichte vakken	3
Kansrijke aanpakken	
Aanpak 1	
Vak Nederlands aansluiten op beroepsgerichte vakken	4
Aanpak 2	
Lezen bij beroepsgerichte vakken	7
Aanpak 3	
Samenwerken rond brede beroepsthema's	9
Suggesties voor lessen en samenwerking	11

Inleiding

Waarom lezen in de beroepscontext?

De meerderheid van de mbo-studenten komt naar een roc om een vak te leren. Daar hebben ze de meeste motivatie voor. Sommige studenten lezen op hun opleiding studieboeken, tijdschriftartikelen en zo nu en dan informatieve boeken over hun vak. Andere studenten lezen nauwelijks. In het algemeen zou je kunnen zeggen: hoe lager het opleidingsniveau, hoe minder er wordt gelezen. Docenten kiezen bij die niveaus ook vaker voor andere manieren om informatie over te dragen, zoals filmpjes of PowerPointpresentaties. Als je weinig leest, word je leesvaardigheid slechter. Daarom is lezen belangrijk voor alle studenten, niet alleen voor studenten die willen doorstromen naar het hbo, maar ook voor studenten die de kans lopen het mbo laaggeletterd te verlaten.

Rijke taal en rijke teksten

Juist studenten die in taalarmere gezinnen zijn opgegroeid, lopen de kans dat tijdens hun hele schoolcarrière de teksten waarmee ze te maken krijgen worden verarmd. Hoe lager het niveau waarin je terecht komt, hoe minder teksten je hoeft te lezen en hoe simpeler ze zijn geschreven: korte zinnen en eenvoudige woorden. Er kan echter alleen maar taal- en leesontwikkeling plaatsvinden als teksten rijk zijn. Onder rijke taal verstaan we dat de zinnen niet te kort zijn, dat er verbindingswoorden in staan en dat er veel niet-frequente woorden worden gebruikt. Van rijke teksten word je enthousiast en nieuwsgierig. In rijke teksten wil je graag verder lezen omdat ze je interesseren.

Wat weten we over lezen binnen beroepscontexten?

- Vrij lezen in boeken met doorlopende tekst en rijke taal leidt tot beter lezen. Het is goed als studenten zelf boeken kunnen kiezen. De boeken kunnen gaan over de beroepscontext. Over sommige beroepen, zoals verpleging en verzorging, theater, sport, onderwijs en veiligheid, is relatief veel fictie te vinden. Over andere beroepen, bijvoorbeeld technische beroepen, logistiek en commerciële beroepen, zijn minder romans te vinden.
- Het voorlezen van relatief moeilijke boeken over langer durende, rijke thema's leidt tot beter lezen. Dat geldt onder andere voor beroepsthema's, omdat studenten daar al gemotiveerd voor zijn.
- Het lezen van losse teksten over verschillende onderwerpen heeft minder effect op de lees- en taalvaardigheid dan het lezen van meer teksten over hetzelfde thema. Gebruik daarom tekstsets (meer teksten over hetzelfde beroepsgerichte onderwerp). Zoek bijvoorbeeld bij teksten uit leerboeken een paar andere teksten, zodat studenten verschillende teksten over hetzelfde onderwerp lezen.
- Scaffolding is het aanbrenge van kennis over een onderwerp, voordat begonnen wordt met lezen over dat onderwerp. Als je kennis hebt over het onderwerp van een tekst voordat je gaat lezen, begrijp je die tekst beter. Scaffolding kan bijvoorbeeld met behulp van filmpjes of foto's die de docent eerst bespreekt voor de tekst wordt gelezen. Je kunt ook de tekst inspreken zodat leerlingen die vooraf zelf kunnen beluisteren of de leerlingen meenemen in de tekst door ze te vertellen wat ze kunnen verwachten tijdens het lezen.

- Als studenten een tekst hebben gelezen, is het belangrijk om daarover te denken, te praten of te schrijven. Dat leidt tot meer begrip.
- Docenten van beroepsgerichte vakken zijn belangrijke rolmodellen als het gaat om lezen, omdat zij al een rolmodel zijn vanwege het vak dat ze doceren. Zij zijn zelf misschien ook niet altijd lezers, maar ze kunnen wel uitstralen dat lezen belangrijk is.

Vragen over lezen in de beroepscontext

Lezen over het beroep kan motiverend zijn voor een student en lezen met docenten van de beroepsgerichte vakken zorgt voor nog meer motivatie. Er worden twee vragen gesteld in dit scenario: hoe kunnen alle studenten rijke boeken en teksten lezen die aansluiten bij hun toekomstige beroep en welke rol spelen de docenten van de beroepsgerichte vakken daarbij?

Achtergrondmateriaal: lezen en beroepsgerichte vakken

- Inge van Meelis van het ITTA schrijft over de invloed van vakkennis op het leessucces van studenten: *Werken met betekenisvolle teksten*. www.lezen.nl
- Kees Broekhof beschrijft in de brochure *Meer lezen, beter in taal - mbo* de stand van zaken rond taal op het mbo. Hij vertelt hoe jongeren gestimuleerd kunnen worden om meer te lezen en gaat in op de samenwerking tussen de Bibliotheek en verschillende roc's. www.lezen.nl
- In *Je vak moet je doen, niet lezen* beschrijft Erna van Koeven een van de manieren waarop aan deze oproep gehoor kan worden gegeven: het vrijmaken van uren voor vrij lezen. www.lezen.nl
- Deze editie van het magazine de *Leesmonitor* gaat in op de leesverschillen tussen de seksen. Er zijn diverse verklaringen voor die leesverschillen en uiteenlopende ideeën over hoe deze kunnen worden overbrugd. www.lezen.nl
- In het boek *Rijke taal (v)mbo. Taal didactiek in het (voorbereidend)middelbaar beroepsonderwijs* (Boom Uitgevers, 2023) laten Erna van Koeven en Anneke Smits zien hoe je taal- en leesonderwijs geeft op een betekenisvolle en duurzame manier. Het boek geeft handvatten voor docenten om de taalbasis van studenten te vergroten. www.boomtestonderwijs.nl

Aanpak 1

Vak Nederlands aansluiten op beroepsgerichte vakken

Deze aanpak houdt in dat in het vak Nederlands zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de inhoud van de beroepsgerichte vakken. Dat wil zeggen dat wordt gelezen, geschreven, gesproken en gepresenteerd over beroepsgerichte thema's.

Nog mooier is het wanneer er echt wordt samengewerkt tussen docenten van beroepsgerichte vakken en het vak Nederlands. Dat wil zeggen dat er met elkaar wordt besproken welke talige mogelijkheden het beroepsgerichte vak biedt en dat er afspraken worden gemaakt over manieren waarop de talige aspecten van een beroep in het vak Nederlands kunnen terugkomen. Voor de talige vakken in het mbo is dat eenvoudiger dan voor de meer technisch georiënteerde vakken. Bij technische georiënteerde vakken zijn de talige aspecten minder gericht op lezen en schrijven en meer op mondelinge taalvaardigheid. Ook zal het voor de hogere mbo-niveaus eenvoudiger zijn dan voor de lagere om meer te focussen op taal.

Narratief

1. Aandacht voor het beroep bij Nederlands

Sui geeft Nederlands in een technische beroepsopleiding. Ze heeft allerlei filmpjes en vaktijdschriften verzameld die te maken hebben met het toekomstige beroep van haar studenten. Ook is ze op de werkvloer gaan kijken. Zo heeft ze beroepsgerichte opdrachten ontwikkeld die de studenten tijdens de lessen Nederlands uitvoeren. Zelf is ze erachter gekomen dat het goed werkt om je als docent op te stellen als een geïnteresseerde leek (wat ze ook is). Haar studenten vinden het fijn om haar uit te leggen wat hun beroep inhoudt. In veel opdrachten leggen studenten mondeling of schriftelijk werkprocessen uit of presenteren ze opgeleverde producten. Ook beoordelen ze technische uitlegfilmpjes van het internet door daarover te presenteren of schrijven. Sui gebruikt daarnaast artikelen uit vaktijdschriften, maar ook actuele artikelen uit kranten. Die leest ze samen met haar studenten. Zij vinden het fijn om op deze manier Nederlands te krijgen.

2. Samenwerken tussen docenten Nederlands en docenten van beroepsgerichte vakken

Vandaag gaat Cecile, docent Nederlands bij het entree-onderwijs, op bezoek bij haar studenten. Zij leren hoe je de bedden van verpleeghuispatiënten moet verschonen. Cecile is erbij als haar studenten hun "patiënt" (een van de studenten) voorzichtig met een tillift

uit bed tillen en daarna in een rolstoel helpen. Ze volgt heel precies hoe haar studenten met hun patiënt praten tijdens het tilproces en wanneer ze in de rolstoel wacht tot het bed is verschoond. Als alle studenten aan bod zijn geweest, volgt er een terugkoppeling van de docent die dit vak geeft én van Cecile. Er komen allerlei taalaspecten aan bod: hoe leg je duidelijk uit wat je gaat doen? Voor welk taalgebruik kies je? Hoe stel je patiënten op hun gemak? In de lessen Nederlands leest Cecile samen met de studenten een aantal artikelen en boekfragmenten over verpleeghuiszorg vanuit het perspectief van zorgverleners en vanuit het perspectief van patiënten. De inhoud daarvan komt ook weer terug tijdens de praktijklessen. Zo leren studenten niet alleen handelen, maar ook denken over hun handelen.

Positief

- De inhoud van de lessen Nederlands is betekenisvol. Dat is motiverend voor studenten.

Mogelijk belemmerend

- Als deze aanpak wordt toegepast, bestaat de kans dat er vooral aandacht is voor taalvaardigheden die belangrijk zijn voor het vak. Dat zijn vaak productieve vaardigheden zoals het voeren van klantgesprekken of het schrijven van vaktteksten (e-mails, verslagen). Deze aanpak alléén zorgt er waarschijnlijk niet voor dat studenten voldoende geletterd doorstromen. Om dit laatste te bewerkstelligen is het nodig dat op de opleiding óók wordt gelezen.
- Als je het beroep als uitgangspunt neemt, is deze aanpak minder eenvoudig toe te passen bij technisch-georiënteerde vakken omdat die minder talig zijn.
- De aanpak waarbij beroepsvaardigheden worden geoefend bij Nederlands is minder eenvoudig toe te passen in de lagere niveaus, omdat daar vaak minder eisen worden gesteld aan taalgebruik.

Stappenplan

Stap 1

Ga kijken bij de beroepsgerichte vakken die centraal staan in jouw opleiding en ga na hoe je daar in je lessen bij kunt aansluiten. Als je goed wilt samenwerken met de docenten van de beroepsgerichte vakken, zorg dan voor een afstemmingsgesprek. Stem af welke talige aspecten in de beroepsgerichte vakken aan bod kunnen komen en welke beter een plek kunnen krijgen bij Nederlands. Maak een verdeling over het jaar.

Stap 2

Zoek naar teksten en boeken die aansluiten bij de beroepsgerichte vakken in jouw opleiding. Dat kunnen teksten zijn over het vak zelf, maar ook over thema's die ermee samenhangen, zoals gastvrijheid, voor jezelf opkomen op de werkvloer, en zorgen voor jezelf en voor anderen. Probeer meerdere teksten (oftewel tekstsets) te vinden over één thema zodat je er langere tijd aan kunt werken. Als je goed wilt samenwerken, bespreek dan welke teksten bij de beroepsgerichte vakken aan bod komen en welke je bij Nederlands gaat uitwerken.

Stap 3

Bedenk inspirerende opdrachten die ervoor zorgen dat studenten nadenken over boeken en teksten. Je kunt studenten aan het denken zetten door ze te laten praten of schrijven. Ook presentaties kunnen hierbij goed werken. Als je gaat samenwerken, stem dan weer af met de docenten van de beroepsgerichte vakken.

Stap 4

Als je gaat samenwerken, probeer de activiteiten en werkvormen dan in de beroepsgerichte vakken en bij Nederlands uit en kom regelmatig bij elkaar om te evalueren.

Wil je meer lezen over specifieke lessen en over samenwerking tussen vakken? Ga dan naar het laatste hoofdstuk 'Suggesties voor lessen en samenwerking'.

Aanpak 2

Lezen bij beroepsgerichte vakken

Met deze aanpak wordt bedoeld dat de docenten van de beroepsgerichte vakken expliciet ruimte voor lezen inbouwen in hun vakken. Studenten krijgen de gelegenheid boeken, tijdschriften en andere teksten te lezen die gaan over hun vak.

Narratief

Carl houdt zich bezig met autotechniek op niveau 3. In zijn opleiding is het lezen van boeken een ingeroosterd vak. Aanvankelijk was Carl daar niet blij mee. Hij wil na zijn opleiding het liefst zo snel mogelijk aan het werk en hij zag niet in wat lezen zou bijdragen aan het doel dat hij voor ogen had. Wat hem over de streep heeft getrokken, is dat een van zijn docenten autotechniek aan hem heeft uitgelegd wat het in zijn loopbaan voor hem heeft betekend dat hij goed kan lezen en schrijven: hij heeft kunnen doorgroeien in de garage waar hij werkzaam was, hij had de mogelijkheid om voor zichzelf te beginnen en uiteindelijk heeft hij de docentenopleiding kunnen doen. Als hij niet goed had kunnen lezen en schrijven waren al die dingen niet mogelijk geweest. Carl heeft ook veel ambities op het gebied van autotechniek. Zijn docent is echt een voorbeeld voor hem. Dat maakt dat het hem lukt om tijdens de leesmomenten serieus te lezen in de thrillers die hij meestal kiest.

Positief

- De studenten lezen doelgericht, want ze lezen over hun vak.
- De docenten van de beroepsgerichte vakken stralen uit dat lezen belangrijk is door ruimte in te roosteren voor lezen.
- De docenten van de beroepsgerichte vakken zijn door hun houding en gedrag een rolmodel als het gaat om lezen.

Mogelijk belemmerend

- Niet alle docenten van de beroepsgerichte vakken hebben het gevoel dat het zin heeft om te gaan lezen met studenten.
- Niet alle docenten van de beroepsgerichte vakken voelen zich comfortabel bij lezen.

Stappenplan

Stap 1

Organiseer met het hele team een teamgesprek waarin het gaat over het belang van lezen voor het functioneren in beroep en maatschappij. Ga tijdens het gesprek ook in op hoe docenten van de beroepsgerichte vakken een sterk rolmodel voor hun leerlingen kunnen zijn als het gaat om lezen. Praat daarbij ook over de eigen ervaringen met lezen. Bespreek de rol die lezen nu al speelt in de beroepsgerichte vakken en ga in op de vraag op welke manier lezen een plaats zou kunnen krijgen in relatie tot de algemene taalontwikkeling van studenten. Bekijk ook de filmpjes over lezen uit lessuggestie 4 (zie hoofdstuk 'Suggesties voor lessen en samenwerking').

Stap 2

Bedenk samen met het team hoe lezen zo kan worden ingeroosterd dat juist de beroepsgerichte docenten optimaal de kans krijgen om een rolmodel te zijn voor studenten. Ga uit van een frequentie van minimaal drie keer per week een half uur lezen.

Stap 3

Voer de ideeën uit stap 2 uit en zorg ervoor dat het team regelmatig bij elkaar komt om de ervaringen met lezen te bespreken. Vragen kunnen zijn: wat doen we met ongemotiveerde studenten? Mogen studenten wel of niet naar muziek luisteren op hun mobiel? Mogen ze wel of geen strips lezen? Probeer steeds passende oplossingen te vinden die door het team worden gedragen.

Wil je meer lezen over specifieke lessen en over samenwerking tussen vakken? Ga dan naar het laatste hoofdstuk 'Suggesties voor lessen en samenwerking'.

Aanpak 3

Samenwerken rond brede beroepsthema's

In deze aanpak worden het vak Nederlands en de beroepsgerichte vakken echt geïntegreerd. Dat wil zeggen dat gezamenlijk thema's worden bepaald die passen bij het beroep, maar die tegelijk ook voldoende mogelijkheden bieden voor taalontwikkeling. Voorbeelden van dit soort thema's zijn gastvrijheid, veiligheid, zelfvertrouwen, je thuis voelen, zorg voor anderen, teamwork en moed. Een thema duurt minimaal één periode. Daarin wordt gekeken naar hoe het thema binnen het beroep voorkomt, maar ook naar het thema in het algemeen. Het thema komt in de beroepsgerichte vakken aan bod en bij het vak Nederlands. Over het thema wordt gelezen, gesproken, geschreven en gepresenteerd.

Narratief

Elsie volgt de bakkerij-opleiding op haar roc. Ze loopt stage bij een bakker. Ze vindt het werk dat ze daar doet leuk, maar ze heeft het gevoel dat ze wel erg hard moet werken en dat ze vaak de klusjes krijgt die anderen liever niet doen. Dat valt haar zwaar, ook omdat ze geen stagevergoeding ontvangt terwijl de andere werknemers in de bakkerij gewoon betaald krijgen. Bij haar opleiding staat deze periode het onderwerp 'moed' centraal, zowel in de algemene vakken (Nederlands, Engels, burgerschap, studieloopbaanbegeleiding) als de beroepsgerichte vakken. De studenten lezen in de uren voor vrij lezen zelfgekozen boeken en praten over de vraag hoe het thema 'moed' in die boeken terugkomt. Ze schrijven over 'moed' in hun persoonlijke en hun professionele leven en verkennen met elkaar welke onderdelen van hun stage extra moed vergen. Het denken over dit thema helpt Elsie taal te ontwikkelen om tijdens haar stage haar dilemma's ter sprake te brengen. Ze is blij te horen hoe tevreden de medewerkers van de bakkerij met haar zijn. Tot haar verrassing is haar baas zelfs bereid haar een stagevergoeding te betalen.

Positief

- Samenwerken is stimulerend voor docenten en studenten.
- Voor studenten is het fijn dat Nederlands en het beroep gekoppeld zijn.
- Als je kiest voor integratie en focust op brede thema's is deze aanpak ook geschikt voor minder talige beroepen.

Mogelijk belemmerend

- Samenwerken tussen vakken kost veel tijd en energie.

Stappenplan

Stap 1

Stel samen met de docenten van de beroepsgerichte vakken vast welke thema's aan bod moeten komen tijdens een jaar. Kies voor één thema per periode, dus vier thema's per jaar.

Stap 2

Bepaal welke activiteiten rond het thema plaatsvinden en of dit bij Nederlands of bij de beroepsgerichte vakken zal zijn.

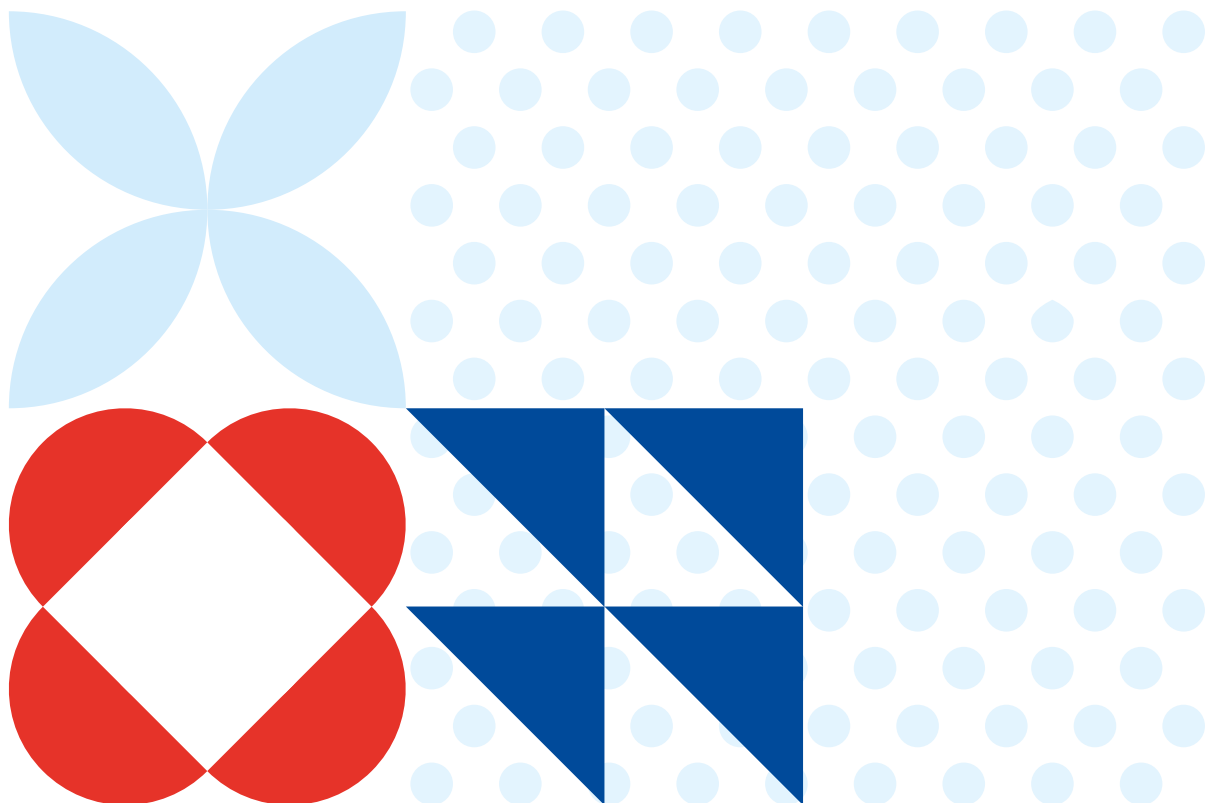
Stap 3

Ontwikkel de activiteiten.

Stap 4

Voer de activiteiten uit en evalueer samen.

Wil je meer lezen over specifieke lessen en over samenwerking tussen vakken?
Ga dan naar het laatste hoofdstuk 'Suggesties voor lessen en samenwerking'.

Suggesties voor lessen en samenwerking

Lessuggestie 1: boeken kiezen bij beroepsgerichte vakken

Fictie en verhalende non-fictie waarin je langer kunt doorlezen dragen het meest bij aan de taalontwikkeling. Ga op zoek naar mogelijkheden om dit soort boeken aan het beroepsgerichte vak te koppelen. Bij sportopleidingen kan het bijvoorbeeld gaan om biografieën van sporters, bij zorgopleidingen om (ervarings)verhalen over aandoeningen en bij administratieve beroepen over het kantoorleven of over persoonlijk leiderschap. Bij technische beroepen is het moeilijk dit soort boeken te vinden.

Ook in vaktijdschriften en andere tijdschriften kun je teksten vinden waarin de beroepen waar studenten zich op voorbereiden een rol spelen.

Ter inspiratie wordt hier een aantal voorbeelden genoemd van fictie en verhalende non-fictie dat aan de beroepscontext kan worden gekoppeld.

Handel

- *Afslag 23* – Özcan Akyol

ICT en creatieve industrie

- *Je gezicht is nu van ons. Een real-life thriller over een ontwrichtende technologie* – Kashmir Hill
- *Het is oorlog maar niemand die het ziet* – Huib Modderkolk
- *Je hebt wél iets te verbergen. Over het levensbelang van privacy* – Maurits Martijn en Dimitri Tokmetzis
-

Mobiliteit, transport, logistiek en maritiem

- *Haaieneiland* – Rob Ruggenberg
- *Autopia. Hoe de auto onze wereld veranderde* – Peter Giesen
- *Truckerslatijn. Verhalen van een vrachtwagenchauffeur* – Ad Bruynzeel

Specialistisch vakmanschap

- *De ambachtsman. De mens als maker* – Richard Sennett
- *Verhalen uit de smidse* – Erik Lemmens en Jelle van der Meulen
-

Techniek en gebouwde omgeving

- *Het elektrisch paradijs. De komst van stroom en de transformatie van het huiselijk leven* – Lorenz van Doornen en Meta Kruger

Voedsel, groen en gastvrijheid

- *Het verborgen leven van bomen. Een schitterende wereld in woord en beeld* – Peter Wohlleben

Zakelijke dienstverlening en veiligheid

- *TBS* – Natasza Tardio
- *En dan ineens ben ik crimineel* – Loes Groenestein
- *En plotseling ben je van hem. Misleid: ik was gevangen in het web van een loverboy* – Merel Groningen
- *Het kan ook nooit normaal. Belevissen van een hoofdagent* – Lieke Hester
- *Het echte verhaal van een hoofd beveiliging* – Cees de Vries

Zorg, welzijn en sport

- *Pogingen iets van het leven te maken. Het geheime dagboek van Hendrik Groen, 83 1/4 jaar* – Hendrik Groen
- *Tommie in gesprek. Inspirerende gesprekken met mensen uit de zorg* – Tommie Niessen en Marian Rijk
- *Het dagboek van een groepsleider in de jeugdzorg* – Axel Dirks
- *Zondagskind* – Judith Visser
- *Max* – Andre Hoogeboom
- *Abdelhak Nouri. Een onvervulde droom* – Khalid Kasem
- *Vlinderslag. Van vluchteling tot olympisch zwemmer* – Yusra Mardini

Lessuggestie 2: lezen over algemene beroepsthema's

Soms wil je graag werken met thema's die in ieder beroep terugkomen zoals succes, moed of zelfvertrouwen. Als docent kun je dan boeken en artikelen rond zo'n thema zoeken. Vaak zijn dat soort thema's echter zo breed dat studenten ook vrij boeken kunnen kiezen. Ze kunnen dan zelf nagaan welke rol bijvoorbeeld succes of moed speelt in hun boek. We geven hier een paar voorbeelden.

Thema Succes

- *Denk groot & word rijk* – Napoleon Hill
- *De zeven eigenschappen van effectief leiderschap* – Stephen Covey

Thema Moed

- *Mijn jaren bij de politie* – Elly Lust
- *Heldendaad in de Sahara* – Eddy van der Leij
- *Ik ben Maarten en ik ben verslaafd* – Maarten Dammers

Thema Zelfvertrouwen

- *Knap voor een dik meisje* – Almuli Tatjana

Lessuggestie 3: tekstsets samenstellen bij beroepsgerichte vakken

Het lezen van losse teksten leidt tot minder verbetering van taalvaardigheid dan het lezen van tekstsets. Tekstsets bestaan altijd uit meerdere rijke teksten rond een thema. Voor tekstsets rond beroepsgerichte vakken kan gebruik worden gemaakt van teksten uit leerboeken en vaktijdschriften. Ook kunnen fragmenten uit romans en (auto)biografieën worden ingezet als ze passen bij het vak.

Lessuggestie 4: belang lezen toelichten

Lezen is belangrijk voor studenten. Het ondersteunt een goede taalontwikkeling, vergroot de woordenschat en zorgt voor meer schoolsucces en meer carrièremogelijkheden. Het is belangrijk dat studenten dit weten zodat ze begrijpen waarom lezen deel uitmaakt van het curriculum. Maak dat duidelijk voordat je begint met lezen. Je kunt er bijvoorbeeld de tekst 'Waarom doet lezen ertoe' van Stichting Lezen voor gebruiken. www.lezen.nl

Ook zijn er verschillende filmpjes waarin het belang van lezen wordt uitgelegd:

- In de film *Het leven van Lisa* zie je hoe laaggeletterdheid generaties lang een rol kan spelen. www.youtube.com
- In de Engelstalige film *Why Reading Is Important - 10 Shocking Benefits of Reading* zie je waarom het goed is om te lezen. www.youtube.com. Er worden tien punten besproken:
 - Lezen zorgt voor ontwikkeling van je brein en je intelligentie.
 - Als je leest, kun je je gemakkelijker uitdrukken en deelnemen aan gesprekken.
 - Door te lezen kun je je laten coachen door succesvolle personen zonder dat het je veel geld kost.
 - Lezen zorgt ervoor dat je meer gefocust en geconcentreerd bent.
 - Lezen zorgt ervoor dat je je openstelt voor nieuwe ideeën en gedachten.
 - Lezen zorgt ervoor dat je kunt relaxen.
 - Door te lezen kun je gemakkelijker dingen onthouden.
 - Lezen helpt je om beslissingen te nemen.
 - Door te lezen slaap je beter.
 - Als je leest, groei je als persoon.

Lessuggestie 5: scaffolding bij teksten over de beroepsgerichte vakken

Voor je met studenten een tekst gaat lezen, kun je filmpjes en foto's verzamelen waarin de inhoud van de tekst wordt uitgelegd. Bespreek dit materiaal voor het lezen van de tekst. Zo zorg je ervoor dat alle studenten voldoende voorkennis hebben om de tekst te kunnen begrijpen. Als je een erg taalzwakke groep studenten hebt, kan het helpen om een PowerPoint te maken waarin je alle elementen in de tekst verbeeldt met foto's met daarbij korte teksten. Het kan helpen om spreekwolkjes te gebruiken waarmee je personen op de foto's sprekend kunt opvoeren. Zo krijgen studenten een beeld van de tekst voor ze die gaan lezen.

Lessuggestie 6: in gesprek gaan over boeken en teksten

Probeer bij gesprekken over boeken en teksten niet te véél vragen te stellen. Actief denken van studenten wordt meer gestimuleerd door diepgaand over één vraag na te denken dan door twintig vragen oppervlakkig te bespreken. Probeer voorafgaand aan het voeren van gesprekken studenten te laten nadenken over een vraag door hen het antwoord eerst op te laten schrijven (denk aan de werkvorm denken-schrijven-delen-uitwisselen). Zorg ervoor dat iedere student aan bod komt, bijvoorbeeld door met een random namepicker of met ijslollystokjes te werken.

Vragen die tijdens het werken aan de tekstsets en boeken over beroepen worden besproken, kunnen algemeen zijn zoals 'Wat heb je voor nieuws geleerd?'. Vragen kunnen echter ook meer gericht worden op het beroepsonderdeel dat aan bod is.

Voorbeelden van vragen bij bredere thema's: Wat is nieuw voor jou? Wat doet je denken aan ons thema? Waarom doen veel mensen X? Waarom doe jij X wel of juist niet? Welke wijsheid vind jij in de tekst(en)? Wat is volgens jou het andere verhaal? (in andere woorden: wat wordt hier niet verteld wat eigenlijk wel verteld zou moeten worden?)

Vragen over boeken kunnen zijn: Wat vind je mooi (of grappig, spannend, verdrietig, vrolijk) in dit boek? Wat valt je op? Wat doet je denken aan ons thema? Welke keuze zou jij gemaakt hebben? Welke wijsheid vind jij in het verhaal?

Meer informatie vind je in de handleiding *Focus op begrip*. www.rijketaal.org

Lessuggestie 7: denken over boeken en teksten door te schrijven

Ook schrijven is een vorm van actief denken. Er kan gebruik worden gemaakt van de werkvorm denken-schrijven-delen-uitwisselen of van Free Writing waarbij de vragen uit lessuggestie 6 centraal staan. Studenten kunnen naar aanleiding van de gelezen boeken en teksten ook specifiekere schrijfp opdrachten krijgen:

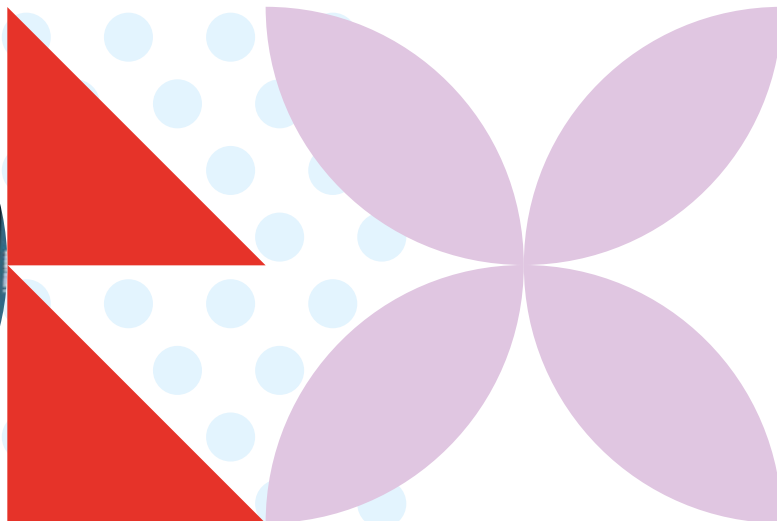
- Schrijf een verslag over de overeenkomsten en de verschillen tussen de teksten die je over dit onderwerp hebt gelezen.
- Beschrijf wat dit boek of deze tekst je heeft gebracht. Wat heb je voor nieuws geleerd over je beroep?
- Schrijf een email aan de schrijver van het boek of de tekst waarin je vertelt wat je ervan vindt en waarom.
- Houd een interview met één van de personages in je boek en beschrijf de vragen en de antwoorden.

Hoe begeleid je teams bij gesprekken over lezen?

We weten allemaal dat de docenten van de beroepsgerichte vakken de beste rolmodellen zijn voor lezen. Als je een goede vakman bent en je laat ook nog zien dat lezen belangrijk is geweest om je binnen je vak te ontwikkelen, is dat een stimulans voor studenten om het ook te doen. Niet alle vakdocenten zijn lezers en docenten Nederlands zijn niet altijd even positief over het taalniveau van docenten van de beroepsgerichte vakken. Tegelijk zijn docenten van de beroepsgerichte vakken ook niet altijd positief over docenten Nederlands die altijd maar kritisch zijn op spelling.

Het helpt om op een open en positieve manier met je team in gesprek te gaan over lezen, bijvoorbeeld aan de hand van onderstaande stellingen. Het kan opluchten als dingen eens gewoon gezegd worden.

- Ik ben een goede vakman, maar lezen is niet mijn specialiteit.
- Ik ben dyslectisch, maar ik heb me altijd gered met lezen.
- Ik hou van lezen.
- Lezen hoort thuis in een beroepsopleiding.
- Ik vind dat docenten Nederlands op alle slakken zout leggen als het gaat om taal.
- Nederlands is minder belangrijk dan mijn vak.
- Docenten van de beroepsgerichte vakken zijn op het gebied van lezen betere rolmodellen voor studenten dan de docent Nederlands.

Colofon

© Stichting Lezen (2024)
Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school (Stichting Lezen/KB, nationale bibliotheek).

Auteurs

Erna van Koeven

Redactie

Hermien Lankhorst

Vormgeving

Judith Schoffelen en
Erik olde Hanhof

www.lezen.nl